

1. Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 20.10.2014, № 1706-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T141706.html

2. Безрук О.А. Адаптація у контексті соціальної мобільності сучасному суспільстві: теоретичний аспект [Електронний ресурс] // Вісник Міжнародного Слов'янського університету. Харків / Серія «Соціологічні науки». Том XV. №1, 2012. – Режим доступу: <http://dspace.hnpu.edu.ua/bitstream/123456789/2305/1/Безрук%20О.%20О.%20Адаптація%20у%20контексті%20соціальної%20мобільності%20в%20сучасному%20суспільстві%20.pdf>

3. Тітар І.О. Поняття та критерії адаптації й інтеграції внутрішньо переміщених осіб умови скасування статусу переселенця / І.О. Тітар [Електронний ресурс] // Український соціум. – 2016. - № 4 (59). – С. 57 – 68. – Режим доступу: <http://www.ukr-socium.org.ua/Arhiv/Stati/US-4-2016/57-68.pdf>

Ємельянова Ю.П.

emelianovasev@gmail.com

доктор філософських наук, доцент,
професор кафедри загальної і соціальної
психології та соціології

СНУ імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна

СТАРІННЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ З ПОЗИЦІЙ ДЕМОГРАФІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ

Старіння людства є феноменом кінця ХХ століття, якій набуває силу помітної тенденції і є викликом для науки і суспільства. Частина людей старшого віку в структурі населення розвинутих країн світу збільшується, що створює небезпеку одразу в кількох вимірах життя суспільства. Ця тенденція захопила й Україну, країну, яка знаходиться у складній соціальній кризі впродовж майже трьох десятиліть свого дрейфу від радянського «стилю життя» до нової сучасної реальності.

Помічене у західній культурі старіння населення вперше було позначене як загальноєвропейська тенденція у демографічному процесі, яка призведе до

довгострокових наслідків у багатьох країнах світу. Для Європейського регіону старіння населення було оцінено як явище небезпечне у самому існуванні європейських спільнот. Небезпека полягала у тому, що впродовж останніх десятиліть ХХ століття в регіоні істотно знизився рівень смертності населення і одночасно зросла середня тривалість життя. Поряд з цим рівень загальної народжуваності залишився нижчим ніж рівень відтворення населення. Спостерігалася також тенденція до вагітності у більш зрілому віці і зростання кількості сімей, які мають не більше двох дітей. Початок ХХІ століття не змінив ситуацію на краще, і ця демографічна криза, що провокувала стрімкі зміни у соціальній структурі населення, стала проблемою урядів європейських держав: вони постійно аналізують ситуацію і шукають шляхи подолання наслідків диспропорції. До практичних кроків урядів Європейського Союзу можна додати не лише збільшення років праці громадян у деяких країнах, а й пошук і впровадження нових форм активної участі старших людей у соціальному житті країни, деякі законодавчі зміни щодо інституту сім'ї та декретної відпустки жінок.

Нова демографічна ситуація у кожній країні має свої особливості, тому й вирішення проблем, що повстають з приводу збільшення чисельності людей старших ц структурі населення, пропонується різне. Молода українська держава слабка організаційно, фінансово-економічно, і тому не може взяти під контроль демографічну ситуацію, як і підтримати фінансово осіб старших або запропонувати їм програму оптимальної зайнятості. Велика частина українських громадян, старші люди, опинилися у дуже складній ситуації: з однієї сторони, більшість із них, досягнувши пенсійного віку, не отримала достатнього для життя пенсійного забезпечення, і тому вимушені шукати додаткових джерел матеріальної підтримки свого фізичного і духовного існування. З іншої сторони, складна економічна ситуація та високий рівень безробіття в Україні не дозволяє запропонувати людям старшим таких типів і форм зайнятості, які б відповідали їх фізичним можливостям та зберігали їх відчуття суспільної «присутності». Погіршує ситуацію відсутність медичних, соціальних та культурних державних (регіональних) програм підтримки здоров'я та організації досуга осіб старших. Сьогоднішній кожен п'ятий українець -

це людина у віці від 60 років і старше, і цей факт показує рівень небезпеки зволікань із вирішенням питання диспропорції у структурі населення для України.

Так само як інші країни Європи, Україна демонструє зниження рівня народжуваності та скорочення загальної чисельності населення в переважній більшості регіонів. Соціологи пов'язують цей феномен із постійним коливанням рівню добробуту населення між позначками «низький» та «дуже низький», починаючи з 1992 року. Різке падіння добробуту на початку 90-х досі відчутно позначається на плануванні потомства великої частини українських сімей. Також негативно впливають на чисельність українців і високі (як для європейського регіону) показники дитячої смертності.

Але в Україні є ще один показник соціальної небезпеки, якій погіршує ситуацію із демографією. Справа у тому, що домінантою соціальною групою у процесах соціально-політичних змін в Україні, починаючи з 90-х років ХХ століття, є студентство та свідомі молоді громадяни: згадаємо три революції, в яких молодь була провідною силою. У той час багато людей старших виявили свою неспроможність стати фундаментом або хоча б міцною підтримкою нових соціальних та культурних процесів. Розрив у розумінні сутності та направленості соціальних процесів, розрив культурної традиції між поколіннями також по-новому структурує соціальне поле України. Під час президентських виборів 2019 року тренд суспільства у бік набуття переваги молодими у всіх помітних соціальних процесах став найбільш помітним. Але нова влада впродовж 2019 року знов не пропонує українському суспільству системну та обгрунтовану стратегію щодо подолання (виправлення) демографічного та соціального дисбалансу. Відсутня також і концепція соціальної політики у питанні «активного старіння» суспільства та й загалом ставлення до людини старшої у суспільстві. Недосконала законодавча база, неповага влади до висновків вчених – демографів, соціологів, нажаль, не сприяють подоланню цього виклику. Завданням наукової спільноти та активістів громадянського суспільства розробка і впровадження схем і моделей подолання наслідків дисбалансу у демографічній структурі населення. Успіх таких дій буде

сприяти формуванню сучасного суспільства, зміцненню держави, її ролі у європейській та світовій історії.

Використана література:

1. World Population Ageing 2015 / United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division. – 2015. – 28 p. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/ageing/WPA2015_Highlights.pdf; <http://www.un.org>.

2. Лібанова Е. Уможливити керувати країною, якщо ти не знаєш, хто в ній живе/LB.uahttps://ukr.lb.ua/society/2020/02/06/449123_ella_libanova_nemozhливо_keruvati.html.

Кулик А.Б.

ankulyk@kneu.edu.ua

кандидат фізико-математичних наук, доцент,
доцент кафедри вищої математики
ДВНЗ “Київський національний
економічний університет імені Вадима Гетьмана”
м. Київ, Україна

ПРО ЗАСТОСУВАННЯ КУРСУ

«ТЕОРІЯ ЙМОВІРНОСТЕЙ ТА МАТЕМАТИЧНА СТАТИСТИКА»

ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З СОЦІОЛОГІЇ

У переліку дисциплін навчального плану освітньо-професійної програми «Соціальні та медіа-комунікації», яка спрямована на підготовку фахівців з соціології, присутні назви 40 обов’язкових і 25 вибірових дисциплін, після опанування яких майбутній спеціаліст повинен, зокрема, вміти застосовувати концепції та теорії для пояснення практичних ситуацій, формулювати дослідницькі запитання та конкретизувати мету дослідження, формувати репрезентативну вибірову сукупність у дослідженнях базового рівня складності та розраховувати її обсяг; здійснювати аналіз і синтез, представлення й інтерпретацію числової і